

Разумков
центр

15 ПОЛІТИЧНИХ ДИЛЕМ:

що пропонують кандидати в президенти
та обирають їх прихильники

Ідея дослідження

З виходом президентської виборчої кампанії на фінішну пряму ми агрегувати достатньо інформації, щоб предметно дослідити і порівняти «політичну пропозицію» основних претендентів на перемогу. З іншого боку, дані соціологічних досліджень дають можливість проаналізувати політичні преференції як виборців у цілому, так і прихильників певних кандидатів зокрема.

Порівняння цих двох груп даних між собою дасть змогу припустити, який політичний курс у тих чи інших сферах має більшу потенційну підтримку, і на проведення якого політичного курсу можна розраховувати в разі перемоги того чи іншого кандидата, виходячи з його власних програмних настанов, а також із запитів його прихильників.

Також наявність у програмах кандидатів суперечливих, антагоністичних позицій, які резонують із кардинальними відмінностями в переконаннях прихильників цих кандидатів, можна розглядати як індикатор суспільно-політичної поляризації (а не лише ситуативного протистояння між політиками).

Сподіваємось, результати будуть корисними для політичних експертів, журналістів, а також просто громадян, які прагнуть зробити свій політичний вибір зважено та усвідомлено.

Методологія

Ми побудували порівняльний аналіз довкола 15 питань, що стосуються різних сфер державної політики, зокрема: інтеграційний курс, умови миру, відносини з Росією, децентралізація, розподіл влади, мовне питання, рівень та способи державного регулювання в економіці, приватизація, ринок землі, механізми пенсійного забезпечення, медична і освітня реформи, співпраця з МВФ. Питання добирались з урахуванням їх суспільно-політичної та соціально-економічної значимості. Багато з цих питань виходять за межі безпосередньої компетенції Президента, однак активно дискутуються в ході виборчої кампанії, висвітлюються в офіційних програмах кандидатів. Враховуючи історично притаманний Україні значний формальний і неформальний вплив Президента на всю систему влади, позиції кандидатів з усіх цих питань видаються нам важливими.

- В цілях адаптації для опитування громадської думки питання були конкретизовані у вигляді дилем, що передбачають вибір між двома альтернативами або варіант «важко відповісти»:

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам

Альтернатива 1	Важко відповісти	Альтернатива 2
----------------	------------------	----------------

- Опитування громадської думки було проведено соціологічною службою Центру Разумкова з 7 по 14 лютого 2019 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Опитано 2016 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки – 2,3%.
- З метою дотримання прийняттого рівня похибки при розрахунках, для аналізу було відібрано дані щодо шести кандидатів у президенти, прихильниками яких виявилась достатньо велика кількість респондентів.
- Цитати та твердження з офіційних програм і публічних заяв кандидатів були підібрані таким чином, щоб лаконічно передати їх орієнтацію в рамках самої дилеми, а також оригінальні пропозиції кандидатів, що виходять за рамки дилеми, але безпосередньо стосуються самого питання (якщо такі були виявлені).
- Результати моніторингу публічних заяв кандидатів не претендують на вичерпність і можуть не пропорційно відображати різні аспекти їх риторики (натомість аналіз офіційних програм та даних опитування є достатньо об'єктивними та вичерпними методами збору інформації). До уваги брались заяви, зроблені у 2014-2019 роках, але перевага надавалась більш недавнім.

ПОРОШЕНКО:

«У 2023 ми подамо заявку на вступ до ЄС, отримаємо і почнемо виконувати План дій щодо членства в НАТО». Також Порошенко ініціював закріплення курсу на інтеграцію з ЄС та НАТО в Конституції, постійно наголошує на його важливості.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Рух України до НАТО та інших безпекових об'єднань – запорука нашої безпеки, в яку я вірю, та яка повинна отримати підтвердження через всеукраїнський референдум». Також Зеленський пропонує підписання угоди «Відкрите небо» з ЄС.

ТИМОШЕНКО:

У програмі ЄС не згадується, а НАТО – фігурує у наступному контексті: «Ми проведемо повну модернізацію Збройних Сил України за стандартами НАТО». У публічних виступах Тимошенко неодноразово наголошувала на тому, що вона сама та її партія підтримують курс на вступ до ЄС та НАТО.

ГРИЦЕНКО:

У програмі про ЄС і НАТО не згадує, але в публічній риториці в цілому підтримує курс на інтеграцію з ними. Вважає, що перспектива вступу до ЄС і НАТО становить 5-10 років.

ЛЯШКО:

У програмі про ЄС і НАТО не згадує, натомість вимагає прямої військової угоди зі США. У 2014-му вимагав подати заявку на вступ до НАТО і ЄС. Пізніше - висловлював сумніви в подальшому існуванні ЄС, а перспективи вступу до НАТО назвав «примарними». Нині в цілому «за» євроінтеграцію і не проти приєднання до НАТО, але дуже рідко про це говорить.

БОЙКО:

«Забезпечимо реальний нейтралітет та позаблоковість України». Наголошує, що Україну ні в ЄС, ні в НАТО не беруть, а закріплення курсу на інтеграцію з ними в Конституції називає передвиборчим піаром.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ **Україна має рухатись шляхом інтеграції з ЄС і НАТО**

✓ **Україна має бути позаблоковою, нейтральною державою**

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Тимошенко, n = 232

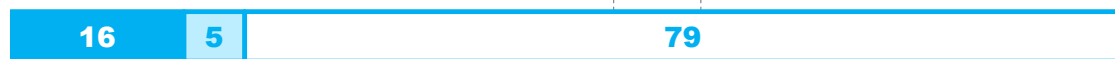
Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

«Мир – це повне відновлення територіальної цілісності, суверенітету і незалежності України». Пропонує повернення Донбасу і Криму політико-дипломатичним шляхом, використовуючи санкції та миротворчу місію ООН.

ГРИЦЕНКО:

«Капітулянтського повернення Донбасу не буде – окуповані території повернемо без «особливих статусів» дипломатичними, військовими, економічними, санкційними засобами спільно із зарубіжними партнерами».

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Ми повинні вибороти мир для України... Здача національних інтересів і територій не може бути предметом жодних перемовин». Пропонує шукати підтримки міжнародних партнерів у відновленні миру та стягненні з Росії компенсації збитків. Раніше пропонував провести нові переговори з Путіним і винести досягнуті компромісні умови миру на референдум.

ТИМОШЕНКО:

«Ми доб'ємося організації справжнього переговорного процесу та відновлення миру відповідно до Будапештського Меморандуму. Ми повернемо військово-дипломатичним шляхом мир та окуповані території Криму та Донбасу». Заявляє, що мир потрібен, але не ціною капітуляції. Пропонує стягти з Росії компенсацію.

ЛЯШКО:

«Я готовий зробити все для миру. Але не ціною капітуляції. Наша мета – перемога». Підтримує повернення Донбасу мирним шляхом. Закликав розмістити миротворців на кордоні з Росією, щоб припинити постачання зброї бойовикам.

БОЙКО:

«Зробимо все, щоб припинити збройний конфлікт виключно мирним шляхом. Нова влада піде на прямі переговори з усіма сторонами конфлікту - заради миру та повернення територій і населення під юрисдикцію України». Також закликає розпочати прямі переговори між Україною та «ЛНР/ДНР», за участі Росії та США.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Мир на сході України може бути досягнутий лише на умовах, прийнятних для українського суспільства

✓ Мир на сході України має бути встановлений за будь-яку ціну

Всі опитані, n = 2016

59

11

29

Виборці Порошенка, n = 264

74

7

19

Виборці Гриценка, n = 119

64

13

23

Виборці Зеленського, n = 353

59

11

30

Виборці Тимошенко, n = 232

56

13

31

Виборці Ляшка, n = 86

58

4

38

Виборці Бойка, n = 127

30

11

59

ПОРОШЕНКО:

Вимагає повернення Донбасу, Криму, відшкодування завданих Росією збитків. Стверджує, що Україні потрібен «холодний мир» з Росією, часто використовує щодо неї жорстку риторику, заклики на кшталт «геть від Москви!»

ГРИЦЕНКО:

Обіцяє не поступатись ні Донбасом, ні Кримом. Називає Росію «найбільшою загрозою для миру на планеті». Закликає Україну та інші держави докласти спільних зусиль, щоб «поставити Росію в рамки».

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Здача національних інтересів і територій не може бути предметом жодних перемовин». Пропонує стягти з Росії компенсацію завданих збитків. Стверджує, що відмовився від бізнесу в Росії, а також від поїздок у Росію.

ЛЯШКО:

Не допускає «капітуляції» перед Росією. Раніше закликав вислати російських дипломатів, не визнавати вибори президента Росії в окупованому Криму.

ТИМОШЕНКО:

«Ми готові докласти вичерпних зусиль для притягнення Російської Федерації як держави-агресора до юридичної відповідальності». Вимагає повернення Донбасу, Криму, відшкодування завданих Росією збитків.

БОЙКО:

«Подолоємо протиріччя з усіма країнами-сусідами, у тому числі з Росією. Встановимо партнерські та взаємовигідні стосунки з іншими державами і міжнародними організаціями».

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Слід дотримуватись жорсткої політики щодо Росії; добросусідські відносини з нею неможливі до повного відновлення суверенітету і територіальної цілісності України (повернення Донбасу і Криму), відшкодування нею збитків, нанесених Україні в результаті агресії

✓ Слід шукати можливостей для примирення і відновлення економічних зв'язків з Росією, навіть якщо для цього доведеться йти на певні поступки

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

«Продовжимо політику підтримки української мови як єдиної державної». Також висловлювався за забезпечення розвитку та функціонування української мови як державної у всіх сферах суспільного життя і на всій території України, називав її засобом зміцнення державної єдності.

ГРИЦЕНКО:

«Не будуть обмеження і покарання визначальними в розвитку української культури і мови – будуть стимули для виробництва українських культурних шедеврів, насамперед українського кіно, книговидавництва, сучасних проектів для підлітків і молоді».

ЛЯШКО:

У програмі мовного питання не торкається. Раніше заявив, що зараховує українську мову до «базису, на якому має триматися держава». Висловлювався на підтримку освітнього закону, що передбачає обов'язкове навчання українською мовою.

ТИМОШЕНКО:

У програмі мовного питання не торкається. Раніше Тимошенко запевнила, що українська мова підтримуватиметься у всіх без винятку сферах життя і ствердить своє абсолютне домінування в Україні.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У програмі мовного питання не торкається. Раніше висловлювався проти того, щоб на російськомовних громадян вчинявся тиск; вважає що «мова – це питання часу». Російськомовний; в рамках передвиборчої кампанії демонструє зусилля вивчити українську та іноді намагається нею розмовляти.

БОЙКО:

«Ми живемо в багатонаціональній державі і саме на основі цього маємо сформувати єдину політичну націю, де усі народи мають рівні права... Повернемо право громадян навчатися рідною мовою». Сам часто виступає російською.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Держава має сприяти популяризації та поширенню української мови серед громадян України, в усіх сферах суспільного життя

✓ Держава повинна демонструвати рівне ставлення до всіх мов, що функціонують в Україні, сприяти їх повноцінному розвитку і гармонійному співіснуванню

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

«Ми продовжимо децентралізацію як основу всебічного розвитку громад і регіонів... Політика децентралізації буде продовжена».

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Для рівного розвитку регіонів ми перестанемо концентрувати центральні органи влади у Києві».

ГРИЦЕНКО:

«Конституція... скасує районні та радикально скоротить обласні державні адміністрації, насамперед їхній вплив на економіку регіонів. Децентралізація буде посилена – місцеві громади отримають право розпоряджатися землями за межами забудови населених пунктів».

ТИМОШЕНКО:

«Буде надано сильні права та можливості місцевим громадам. Вони будуть мати право формувати свої виконавчі комітети, мати гарантовано закріплені за їхнім бюджетом податки».

ЛЯШКО:

У передвиборній програмі децентралізація не згадується. В цілому Ляшко підтримував ідею децентралізації, проте ця тема ніколи не була ключовою в його риторичі.

БОЙКО:

«Збільшимо повноваження місцевої влади. Забезпечимо перехід до прямих виборів керівників регіонів. Забезпечимо економічну самостійність регіонів... Територіальні громади отримають більше фінансових можливостей для щоденних потреб і розвитку».

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ **Необхідно скоротити функції центральної влади, передати більше повноважень органам місцевого самоврядування, здійснити децентралізацію**

✓ **Необхідно розширити функції центральної влади, скоротити повноваження органів місцевого самоврядування, посилити керованість усіх органів влади з центру**

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Бойка, n = 127

ГРИЦЕНКО:

«Буде закон про імпічмент Президента... Буде Конституція, що ліквідує дуалізм виконавчої влади». Неодноразово висловлював думку, що Президент має очолювати виконавчу владу; натомість у Президента потрібно забрати частину впливу на силовий апарат і передати парламенту.

ТИМОШЕНКО:

«Парламентську опозицію буде наділено всіма правами парламентського контролю». В рамках «Нового курсу» Тимошенко пропонувала скасувати інститут президентства і перейти до «парламентської республіки канцлерського типу».

ЛЯШКО:

«Ліквідую посаду прем'єра і зроблю відповідальним за стан справ у державі одну людину – Президента. Щоб людям було, з кого спитати. А щоб унеможливити узурпацію влади – доб'юся ухвалення законів про імпічмент та Тимчасові слідчі комісії».

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У програмі пропонує зняти недоторканність з Президента, народних депутатів і суддів, прийняти закон про імпічмент, про відкликання народного депутата України, позбавити Президента і парламент впливу на судову гілку влади.

БОЙКО:

Бойко не декларував публічно власної позиції щодо розподілу влади. Водночас, його нинішні політичні соратники неодноразово висловлювались на підтримку парламентської форми правління та скасування посту Президента.

ПОРОШЕНКО:

У програмі перерозподіл повноважень між гілками влади не згадується. Раніше висловлювався за збереження парламентсько-президентської форми правління і наголошував, що країні потрібен Президент і Верховний головнокомандувач для організації ефективного захисту країни.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ **Необхідно посилити вплив Верховної Ради на Уряд та виконавчу владу, обмежити повноважень Президента**

✓ **Необхідно посилити вплив Президента на Уряд та виконавчу владу, обмежити повноважень Верховної Ради**

Всі опитані, n = 2016

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Бойка, n = 127

Виборці Порошенка, n = 264

ПОРОШЕНКО:

«Ефективна соціальна політика може триматися лише на вільній ринковій економіці». В публічній риторичі загалом підтримує ринок с/г землі, ринок газу, приватизацію.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Свобода конкуренції, розвиток внутрішнього виробництва, довгострокове недороге кредитування. Я, як Президент, буду гарантом кожному великому інвестору, який прийде в Україну... Формування прозорого ринку землі».

ЛЯШКО:

У програмі пропонує відновити промисловість та розгорнути загальнонаціональне будівництво, знизити ціну на газ та комунальні тарифи, встановити державне регулювання цін на ліки і продукти, забезпечити ефективне управління держмайном замість приватизації, назавжди закріпити землю за селянами.

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує замінити монополізм рівними умовами конкуренції, забезпечити легалізацію капіталів, встановити твердий контроль держави за діяльністю банків, скоротити функції держави.

ТИМОШЕНКО:

У програмі пропонує впровадити повноцінний ринок електроенергії, забезпечити біржову торгівлю всіма енергоресурсами... та зменшити ціни на газ у два рази у перший же місяць роботи нового Президента.

БОЙКО:

У програмі пропонує зупинити зростання цін, надати ефективну державну підтримку національному товаровиробнику. Раніше Бойко стверджував, що в умовах кризи держава має регулювати ціни, щоб запобігти спекуляціям.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ В економічній політиці слід більше покладатися на ринкові механізми і вільну конкуренцію

✓ В економічній політиці слід активніше вдаватися до державного регулювання та контролю над економікою

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

«Ми спрямуємо зусилля на залучення інвестицій». Виступаючи, доволі часто говорить про залучення інвестицій; стверджує, що ефективна соціальна політика може триматися лише на вільній ринковій економіці.

БОЙКО:

У програмі закликає до ефективної державної підтримки національного товаровиробника, створення стимулів та спеціальних умов для підтримки малого та середнього бізнесу. Про інвестиції не згадує.

ТИМОШЕНКО:

У програмі закликає до розвитку малого та середнього бізнесу через підтримку фермерства, дешеві кредити, зниження податкового навантаження. Про інвестиції не згадує.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Свобода конкуренції, розвиток внутрішнього виробництва, довгострокове недороге кредитування. Я, як Президент, буду гарантом кожному великому інвестору, який прийде в Україну».

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує надавати перевагу продукції вітчизняних виробників, а не імпортним товарам, стимулювати виробництво; обіцяє сприяти внутрішнім і зовнішнім інвестиціям. У виступах називає зовнішні інвестиції бажаною альтернативою кредитним запозиченням.

ЛЯШКО:

«Не імпорт іноземної продукції, а підтримка національного виробника!» Також у програмі обіцяє надходження до української економіки понад 100 млрд. доларів приватних інвестицій. Застерігає проти впливу транснаціональних корпорацій.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Держава має забезпечити рівні умови для конкуренції вітчизняних і зарубіжних виробників, заохочувати надходження інвестицій з-за кордону

✓ Державі слід зосередитись на підтримці і захисті національного бізнесу, вітчизняного виробника

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Бойка, n = 127

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Ляшка, n = 86

ПОРОШЕНКО:

У програмі про приватизацію не згадує. Публічно висловлювався на її підтримку, вказував на неефективність державної власності. У 2018 р. підписав закон про приватизацію.

ГРИЦЕНКО:

У програмі про приватизацію не згадує. У публічних виступах концептуально виступає за приватизацію, але стверджує, що в сучасних умовах вона не доцільна. За нинішніх умов допускає приватизацію лише невеликих і збиткових підприємств.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У програмі безпосередньо приватизацію підприємств не згадує; виступає за підтримку і розвиток приватної освіти.

ЛЯШКО:

У програмі закликає до ефективного управління держмайном на противагу «огульній приватизації». Публічно неодноразово критикував плани приватизації, але допускає приватизацію окремих збиткових підприємств.

ТИМОШЕНКО:

У програмі про приватизацію не згадує. Публічно виступає проти приватизації великих державних підприємств, передачі їх у концесію. Допускає приватизацію після того, як закінчиться війна та зміцниться економіка.

БОЙКО:

У програмі про приватизацію не згадує. У публічних виступах вимагав скасувати приватизацію; в умовах економічної кризи вважає її «грабіжницькою».

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Для розвитку економіки України слід активно розвивати її приватний сектор, здійснювати приватизацію державних підприємств

✓ Для розвитку економіки України слід активно розвивати і розширювати її державний сектор, повертати у державну власність раніше приватизовані підприємства

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

У програмі про ринок с/г земель не згадує. Публічно висловлювався за запровадження ринку землі із жорсткими обмеженнями. Критикував мораторій, але згодом таки підписав закон про його продовження.

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує відкрити ринок с/г земель, але після 100% формування земельного кадастру, зміцнення фінансової спроможності фермерів, зупинки тіньового обігу земель та збільшення вартості землі на фоні загальної капіталізації країни.

ЛЯШКО:

«Ми ініціювали зміни до Конституції, якими назавжди закріпимо землю за українськими селянами та зробимо основою аграрного устрою країни фермерські господарства». Категорично проти ринку с/г земель.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У передвиборній програмі виступає за формування прозорого ринку землі.

ТИМОШЕНКО:

«Громади зможуть повністю розпоряджатися своєю землею. Земля за межами населених пунктів буде належати громадам». Публічно закликала продовжити мораторій на продаж с/г земель, а також «закріпити право на землю за людьми, які на ній працюють і живуть».

БОЙКО:

«Збережемо землю у власності українських селян. Відкриття ринку с/г землі - виключно за результатами загальнонаціонального референдуму!». Публічно стверджував, що відкритого ринку землі не готове ні суспільство, ні українське законодавство

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Громадяни України повинні мати можливість вільно купувати і продавати землі сільськогосподарського призначення

✓ Має бути збережено мораторій на вільну купівлю і продаж земель сільськогосподарського призначення, землі можуть лише передаватися в оренду

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Тимошенка, n = 232

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

У програмі про комунальні тарифи не згадує, публічно говорить про підвищення тарифів і ціни на газ як про необхідне зло. Пропагує монетизацію субсидій.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Кожен бізнесмен за 5% зможе задекларувати та легалізувати свої доходи. Отримані кошти підуть на зменшення тарифного навантаження для малозабезпечених». Перед цим високі тарифи на комунальні послуги стали приводом для сатиричних жартів «Кварталу 95».

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує знизити тарифи до рівня, що відповідає реальним затратам виробників і доходам населення. Раніше у публічних виступах стверджував, що, прибравши корупційну складову, можна знизити тарифи щонайменше на 30%. Також виступає за монетизацію субсидій.

ТИМОШЕНКО:

«У перший місяць роботи нового президента будуть зменшені ціни на газ у 2 рази, а це означає також зменшення тарифів на тепло і гарячу воду. Ми спрямуємо газ українського видобутку виключно на потреби населення».

БОЙКО:

«Зупинимо тарифний геноцид, встановивши справедливі тарифи... Газ власного видобутку йтиме на потреби народу, а не для спекуляцій. Зробимо доступними субсидії для тих, хто цього потребує». Публічно виступає проти монетизації субсидій.

ЛЯШКО:

У програмі закликає знизити ціну на газ мінімум вдвічі, за рахунок збільшення видобутку газу в Україні та відмови від імпортного. Також пропонує зберегти субсидії для малозабезпечених. Публічно виступає проти монетизації субсидій.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Держава має надавати адресні субсидії на оплату комунальних послуг тим домогосподарствам, чиї доходи не дозволяють сплачувати їх реальну вартість

✓ Держава має знизити тарифи настільки, щоб переважна більшість домогосподарств могли оплачувати комунальні послуги самостійно

Всі опитані, n = 2016

23 7 71

Виборці Порошенка, n = 264

32 7 61

Виборці Зеленського, n = 353

27 6 67

Виборці Гриценка, n = 119

26 6 68

Виборці Тимошенко, n = 232

20 7 72

Виборці Бойка, n = 127

12 3 85

Виборці Ляшка, n = 86

10 3 86

ПОРОШЕНКО:

«Зростання зарплат дасть змогу постійно підвищувати також і пенсії, забезпечивши їх гідний рівень». Раніше привітав і підписав закон про пенсійну реформу; закликав до дискусії про накопичувальну систему (не виступаючи ні за, ні проти).

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує підвищити пенсії до економічно обґрунтованого рівня, що справедливо врахує трудовий внесок і кваліфікацію - відштовхуючись від підвищення зарплат. Окремо пропонує припинити «дискримінацію військових пенсіонерів». Про накопичувальну систему не згадує.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Старшому поколінню – гідне пенсійне забезпечення. Перехід від солідарної до накопичувальної пенсійної системи. Всі страхові накопичення, зроблені людиною за життя, не будуть пропадати у фондах, а переходитимуть у спадщину».

ТИМОШЕНКО:

«Замість єдиного соціального внеску, який тримає в тіні 50% заробітної плати, буде введено персоналізовану пенсійну систему з приватними накопичувальними рахунками для кожного громадянина України». Також пропонує державне гарантування і щорічну індексацію пенсійних рахунків, їх перехід у спадок.

ЛЯШКО:

У програмі пропонує перерахувати пенсії колишнім колгоспникам. Раніше публічно закликав підвищити пенсії та переглянути умови нарахування трудового стажу; пропонував, щоб внески до пенсійного фонду йшли на персональний рахунок.

БОЙКО:

«Забезпечимо законодавчий перегляд несправедливої пенсійної реформи. Мінімальний страховий стаж для виходу на пенсію становитиме 15 років, буде відновлено пільговий 25-річний стаж для працівників окремих професій».

Раніше висловився проти задіяння приватних пенсійних фондів в рамках накопичувальної складової пенсійної системи.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Слід переходити до накопичувальної пенсійної системи, коли кожен громадянин має індивідуальний пенсійний рахунок, а громадяни, що не накопичили достатньої кількості коштів на рахунку, отримують лише базову соціальну допомогу з державного бюджету

✓ Слід зберегти солідарну систему, коли податки працюючих громадян надходять до єдиного пенсійного фонду і розподіляються між пенсіонерами згідно з існуючими правилами

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

Виборці Гриценка, n = 119

Виборці Зеленського, n = 353

Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Бойка, n = 127

ПОРОШЕНКО:

«Завершимо медичну реформу, спрямовану на підвищення якості і доступності медичних послуг... «Гроші ходять за людьми» – це принцип... системи охорони здоров'я і будь-якої іншої реформи». Публічно заявив про підтримку У. Супрун.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Найважливіший крок в охороні здоров'я – перехід до страхової медицини. Пацієнт буде сам визначати програму страхування, обирати заклад, лікаря, спосіб лікування. Базовий рівень страхування для малозабезпечених верств населення – за рахунок держави». Нинішню медичну реформу публічно не коментував.

ГРИЦЕНКО:

«Ключові реформи будуть здійснювати професіонали - громадяни України, які своє майбутнє пов'язують з майбутнім нашої держави. Страхова медицина гарантуватиме людині належне лікування... буде відновлено контроль держави за якістю і ціною ліків». Раніше у своїх заявах скептично оцінював процес медичної реформи, але нещодавно похвалив У. Супрун за боротьбу з корупцією в закупівлях ліків.

ТИМОШЕНКО:

У програмі пропонує запровадити обов'язкове медичне страхування за рахунок коштів роботодавців, страхування за рахунок держави для непрацездатних та безробітних. Публічно жорстко критикує нинішню медичну реформу.

ЛЯШКО:

«Немає нормальної влади... яка бореться за кожне життя, а не змушує людей їхати лікуватися в сусіднє село та не робить бізнес на таблетках». Публічно жорстко критикує нинішню медичну реформу; висловлювався за страхову медицину, оплачувану за рахунок роботодавців, безкоштовну для пенсіонерів і дітей.

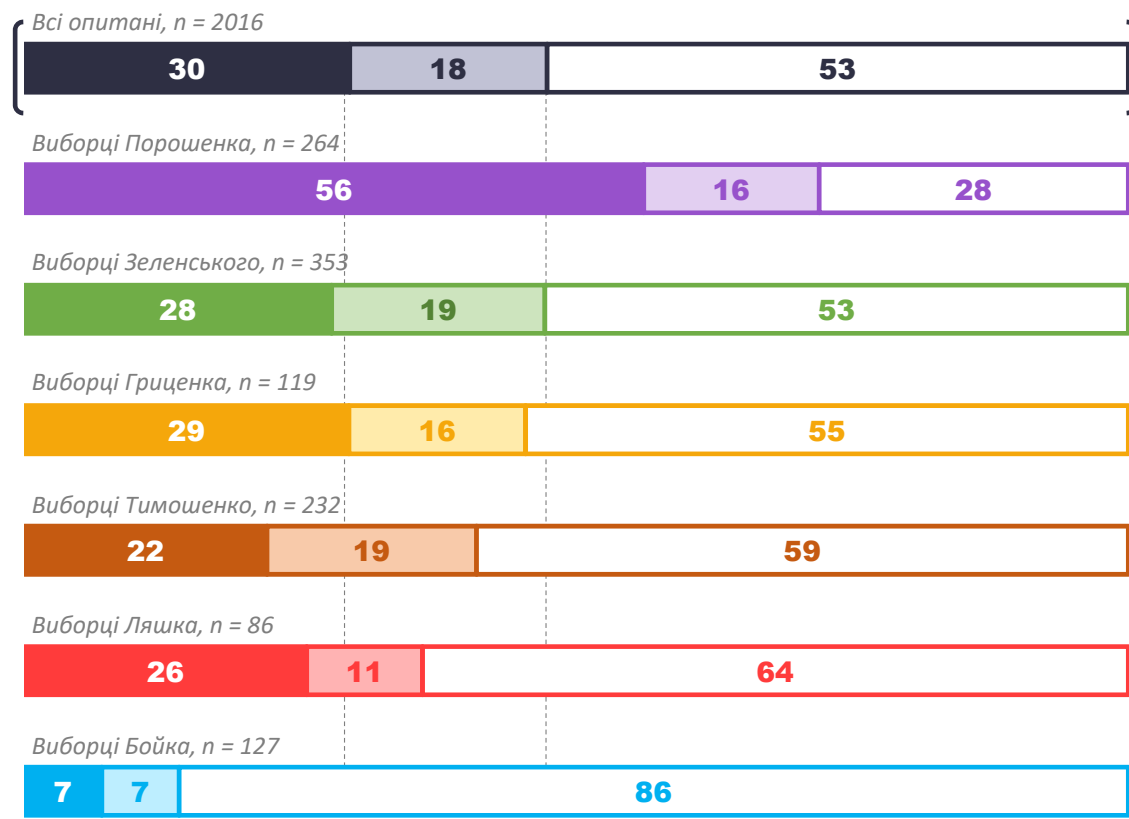
БОЙКО:

«Ініціюватимемо скасування нелюдської медичної реформи... Ліквідуємо дефіцит ліків та вакцин, запровадимо дієвий контроль за їх якістю». Публічно жорстко критикує медичну реформу; підтримує впровадження страхової медицини.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Медична реформа має продовжуватись

✓ Нинішня медична реформа має бути скасована

ПОРОШЕНКО:

«Гроші ходять за людьми» – це принцип не лише децентралізації, але й реформи освіти. Публічно стверджує, що реформа освіти наразі є найважливішою, і перші зміни вже можна побачити в школі; підтримує нову редакцію закону про освіту.

ЛЯШКО:

У програмі вказує на необхідність надавати дітям прикладі знання, збільшувати замовлення на робітничі професії, підвищувати стипендії, не економити на освіті.

У публічних виступах критикує реформу, наполягає на 11-річному терміні навчання, відновленні фінансування ПТУ, збереженні сільської освіти.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У програмі пропонує запровадити принцип «гроші ходять за талановитим студентом»: кожен шкільний геній отримує ваучер на безкоштовну освіту в будь-якому вузі. Виступає за підтримку і розвиток приватної освіти, відкриття ринку для іноземних освітніх закладів.

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує відновити професійно-технічну освіту та звільнити відповідні установи від оподаткування, боротись із хабарництвом у навчальних закладах, підвищити фінансування освіти. Раніше публічно закликав переглядати зміст та напрямок реформи освіти, виступив проти 12-річного терміну навчання в школі.

ТИМОШЕНКО:

У програмі пропонує відновити програми безоплатного позашкільного розвитку дітей, підвищити зарплати вчителів. Раніше публічно виступила категорично проти ранньої профілізації учнів, зменшення кількості обов'язкових предметів.

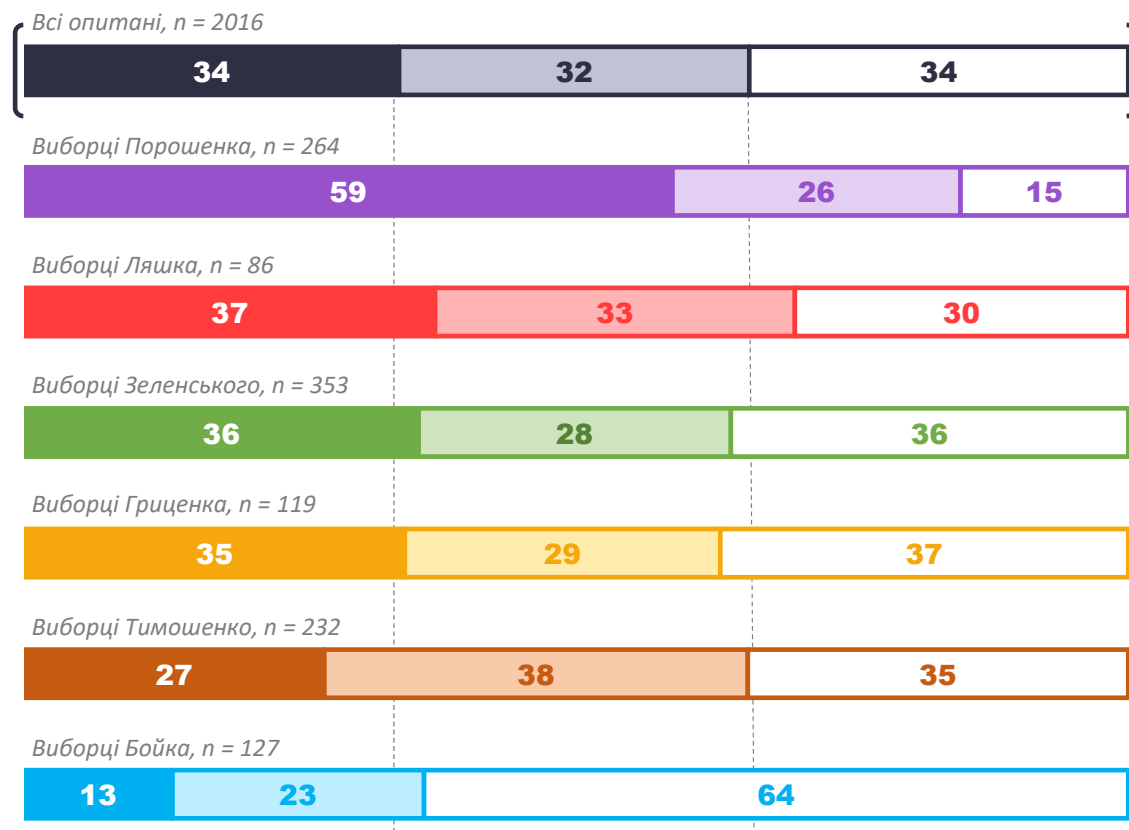
БОЙКО:

«Реалізуємо кроки до якісної і доступної освіти... Зупинимо ганебне закриття шкіл, впровадимо зниження нормативних показників наповнюваності класів та збільшення державної субвенції на освіту... Поновимо 10-річний термін одержання середньої освіти та поглиблене вивчення основних дисциплін в школах».

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ **Реформа освіти має продовжуватись**

✓ **Нинішня реформа освіти має бути скасована**

ПОРОШЕНКО:

У програмі зовнішні кредити та МВФ не згадує. Публічно афішує свою участь у переговорах з МВФ про нові транші кредитів; приписує їм зміцнення стійкості країни в непростих умовах. Водночас, критикує спроби міжнародних донорів впливати на формування антикорупційного суду, перекладає на вимоги МВФ відповідальність за підвищення тарифів.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

У програмі зовнішні кредити та МВФ не згадує. Публічно заявив, що кредити від МВФ варто брати, але при цьому домовляться про більш вигідні для України умови.

ГРИЦЕНКО:

У програмі пропонує відмовитись від «невигідних» кредитів під гарантії держави; Раніше публічно засудив вимогу МВФ щодо впровадження ринку землі, вимогу Євросоюзу щодо вільного експорту лісу-кругляку. Закликає відмовитись від співпраці з МВФ, орієнтуватись на внутрішні ресурси.

ТИМОШЕНКО:

У програмі зовнішні кредити та МВФ не згадує. Публічно заявляла, що Україна перебуває під «негативним зовнішнім управлінням», є легкою здобичкою для транснаціональних корпорацій... однак існує і позитивний аспект зовнішнього впливу - підтримка від США, ЄС чи МВФ. Стверджує, що співпрацю з МВФ потрібно продовжувати, але на умовах, які не шкодять інтересам українців.

ЛЯШКО:

У програмі виступає проти виконання вимог МВФ, проти запозичення кредитів з-за кордону. Різко засуджує співпрацю з МВФ, називає її «продажем майбутнього», «продажем суверенітету» за кредити.

БОЙКО:

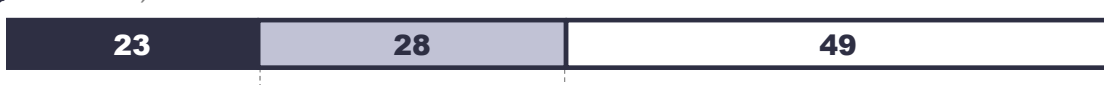
У програмі зовнішні кредити та МВФ не згадує. Публічно називає умови МВФ неприйнятними, закликає переглянути їх і провадити політику, що відповідала б національним інтересам, а не інтересам МВФ.

Будь ласка, виберіть з кожних двох наведених пропозицій ту, яка більше відповідає Вашим поглядам:

✓ Співпрацю з МВФ слід продовжувати, виконуючи усі вимоги, у т.ч. щодо підвищення цін і тарифів

✓ Слід припинити співпрацю з МВФ і покладатися на власні сили, навіть якщо для цього треба буде оголосити дефолт

Всі опитані, n = 2016

Виборці Порошенка, n = 264

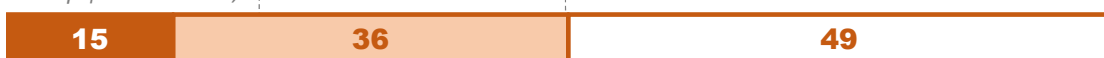
Виборці Зеленського, n = 353

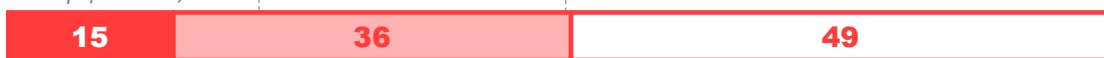
Виборці Гриценка, n = 119

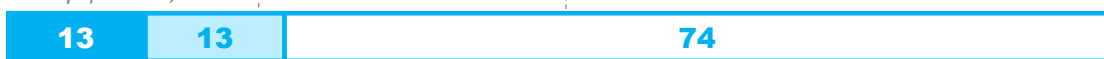
Виборці Тимошенко, n = 232

Виборці Ляшка, n = 86

Виборці Бойка, n = 127

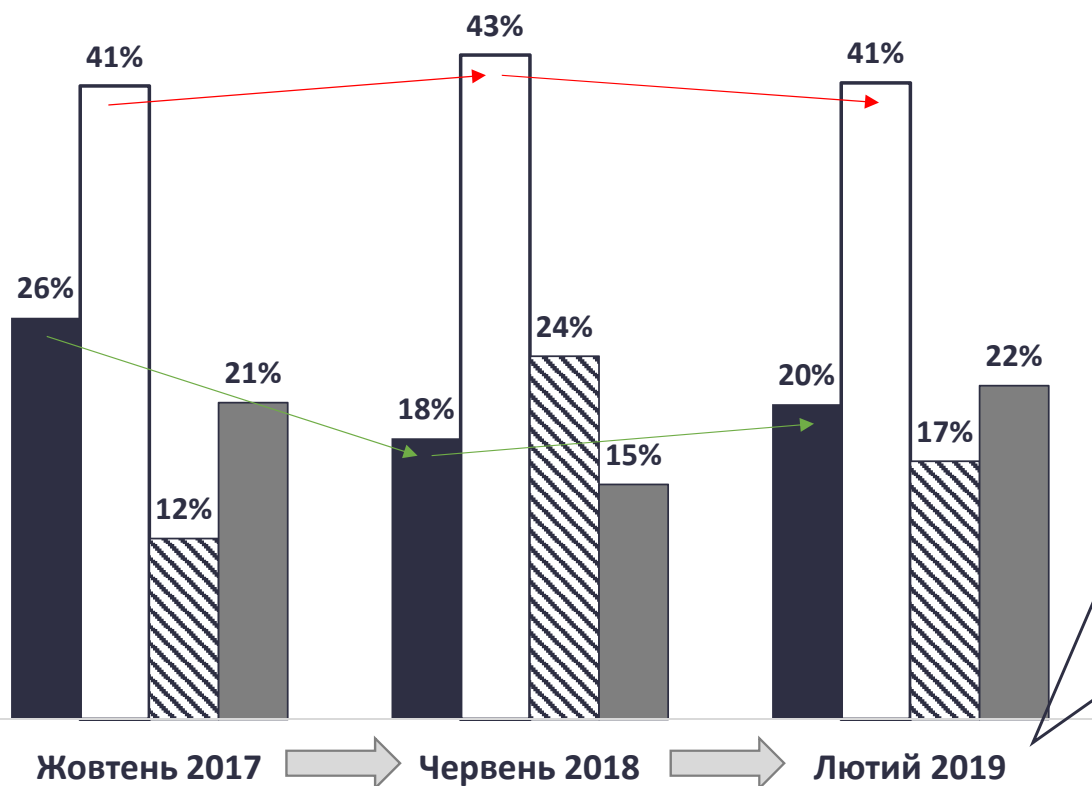

СТАВЛЕННЯ ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ ДО РЕФОРМ:

- Земельна реформа
- Медична реформа
- Пенсійна реформа
- Реформа освіти
- Судова реформа
- Запланована масова приватизація державних підприємств

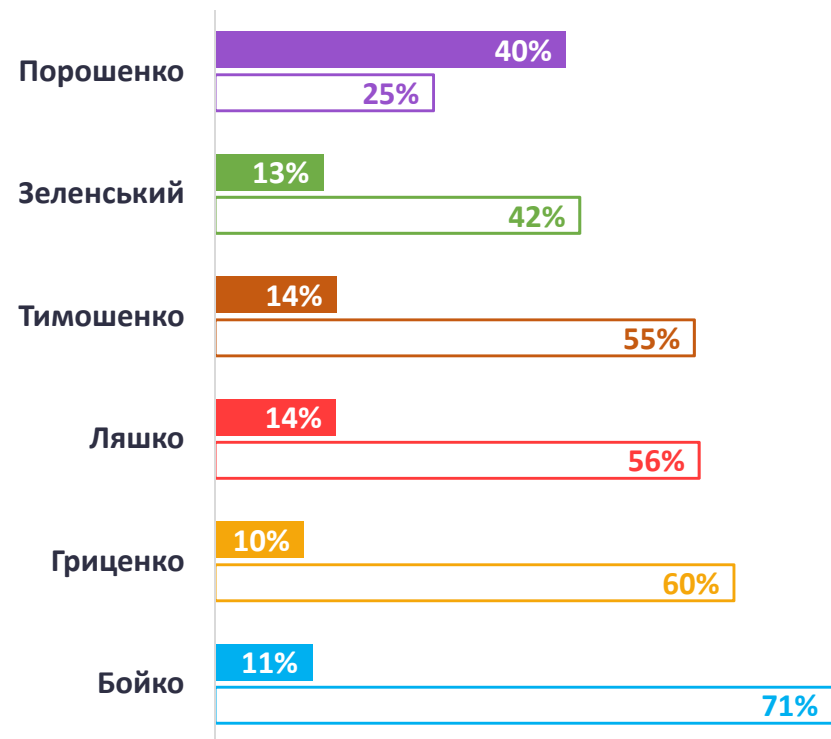
СТАВЛЕННЯ ДО РЕФОРМИ ОСВІТИ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

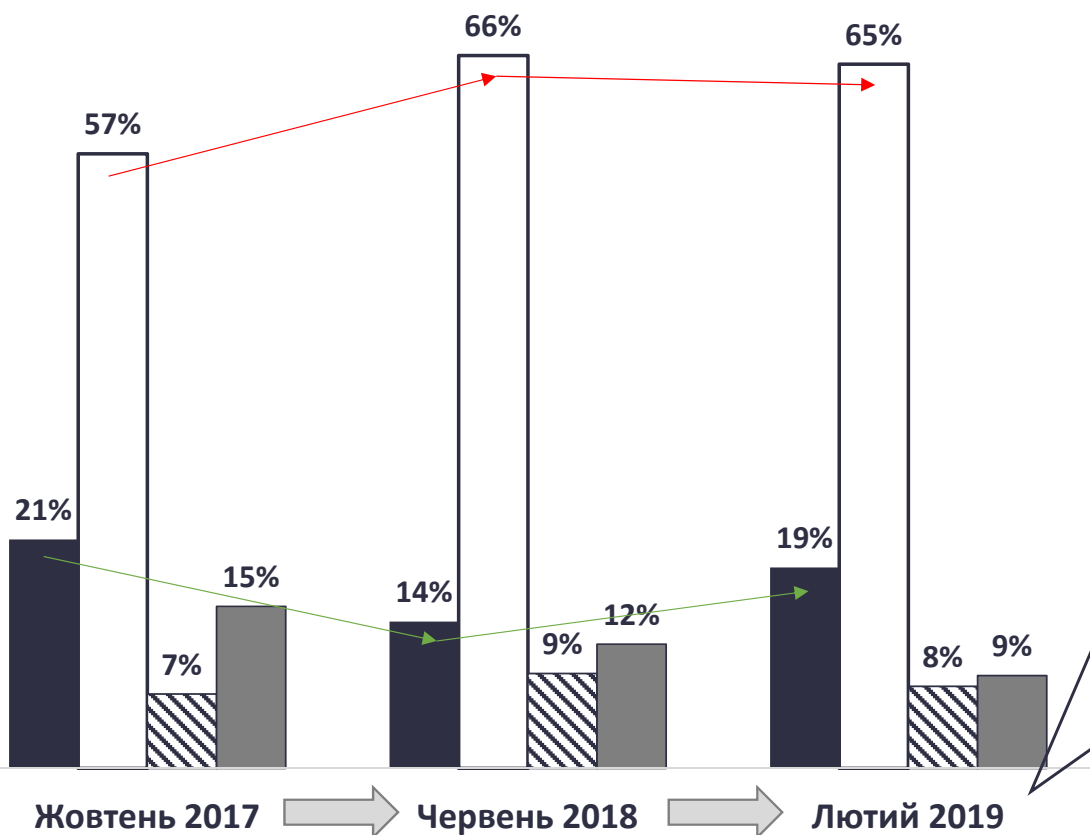
СТАВЛЕННЯ ДО РЕФОРМИ ОСВІТИ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

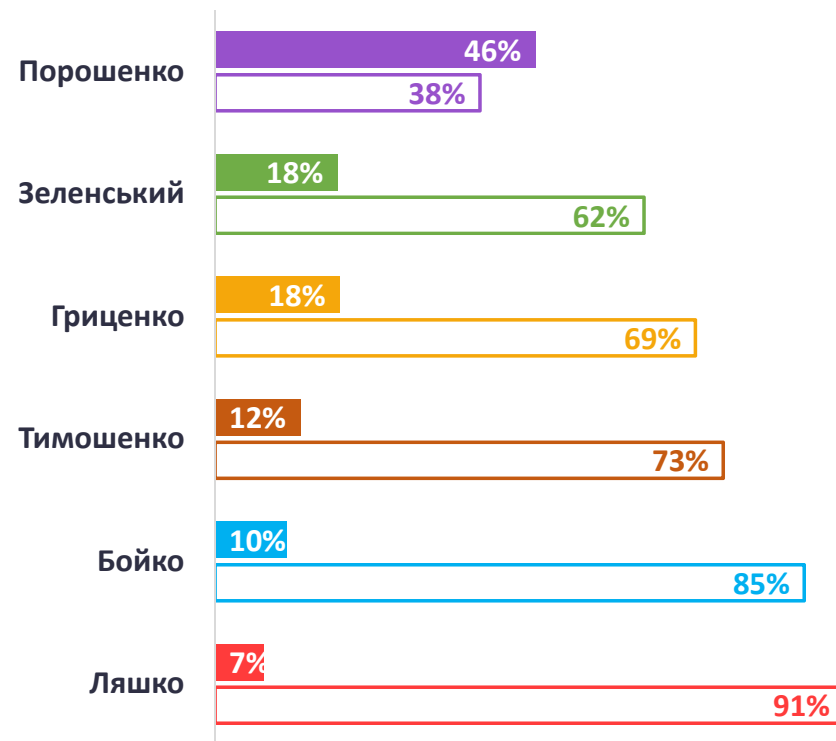
СТАВЛЕННЯ ДО МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

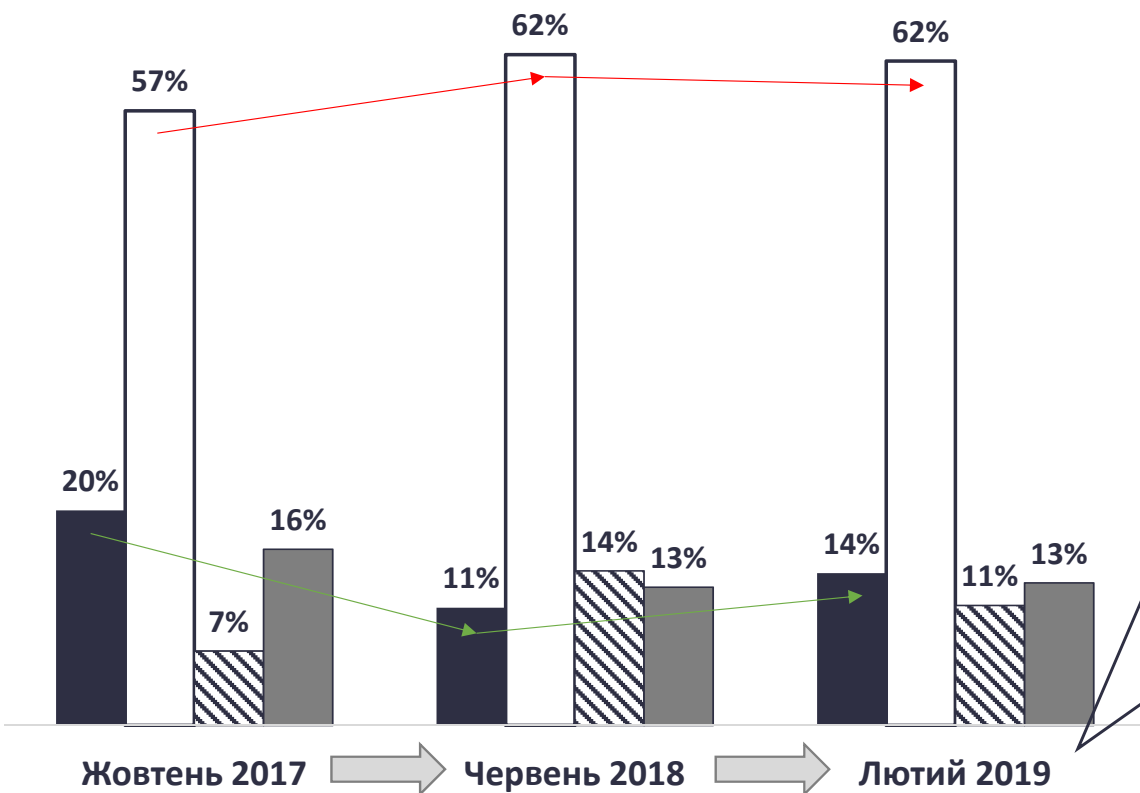
СТАВЛЕННЯ ДО МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

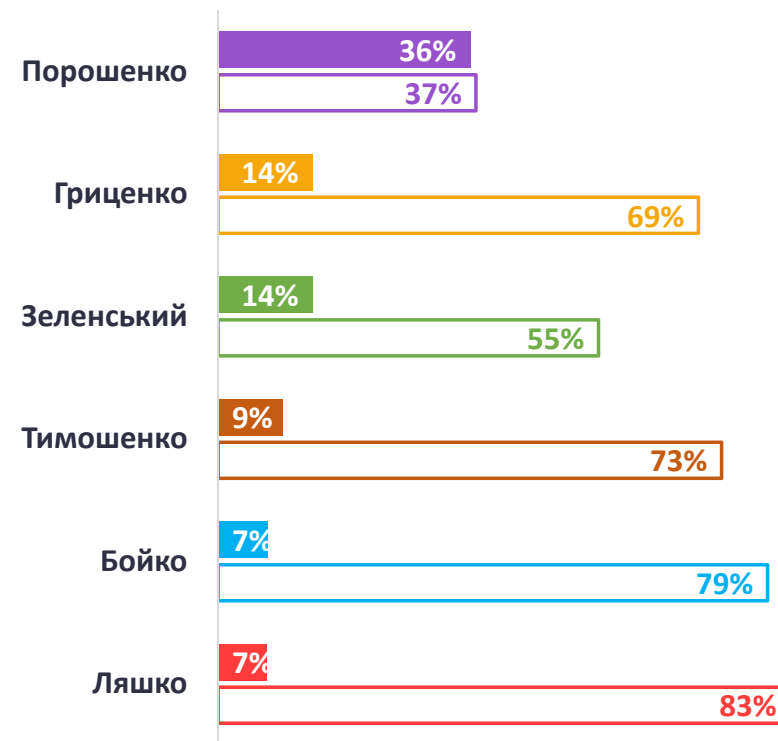
СТАВЛЕННЯ ДО ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

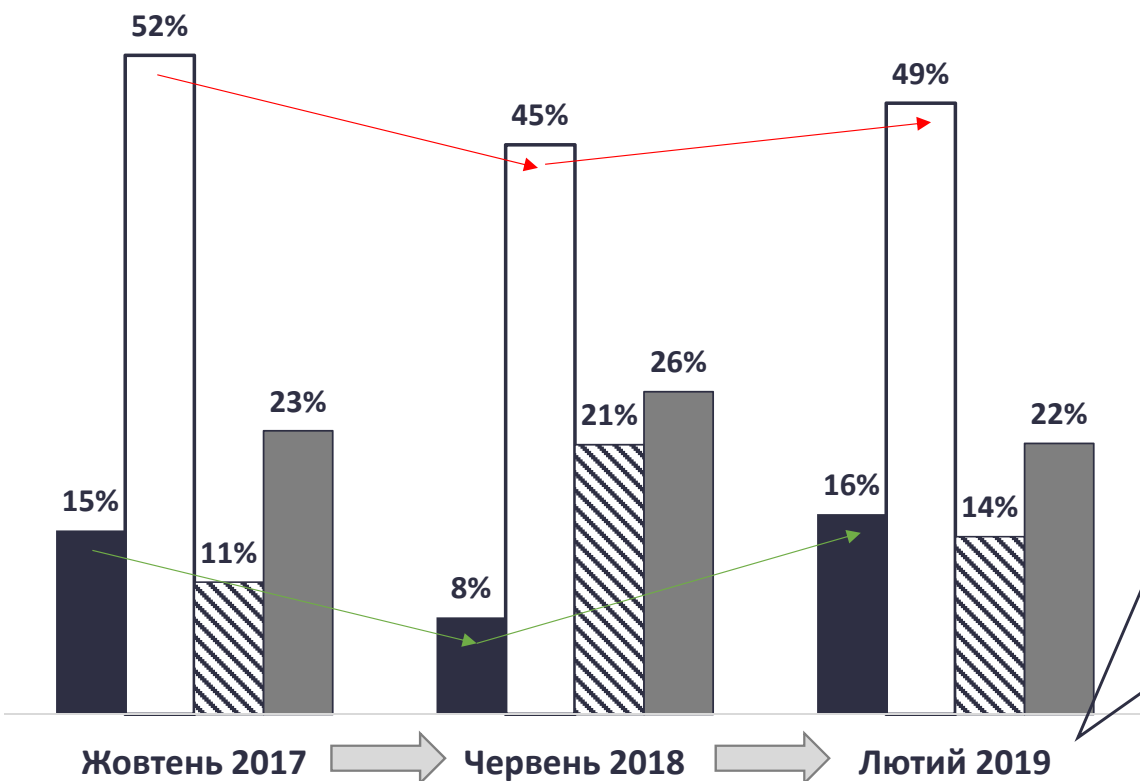
СТАВЛЕННЯ ДО ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

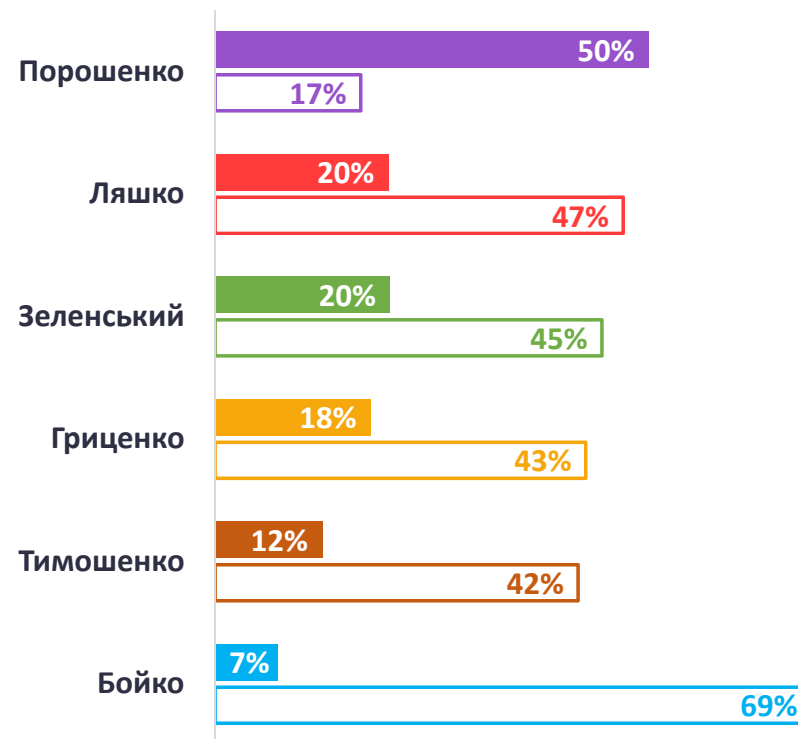
СТАВЛЕННЯ ДО ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

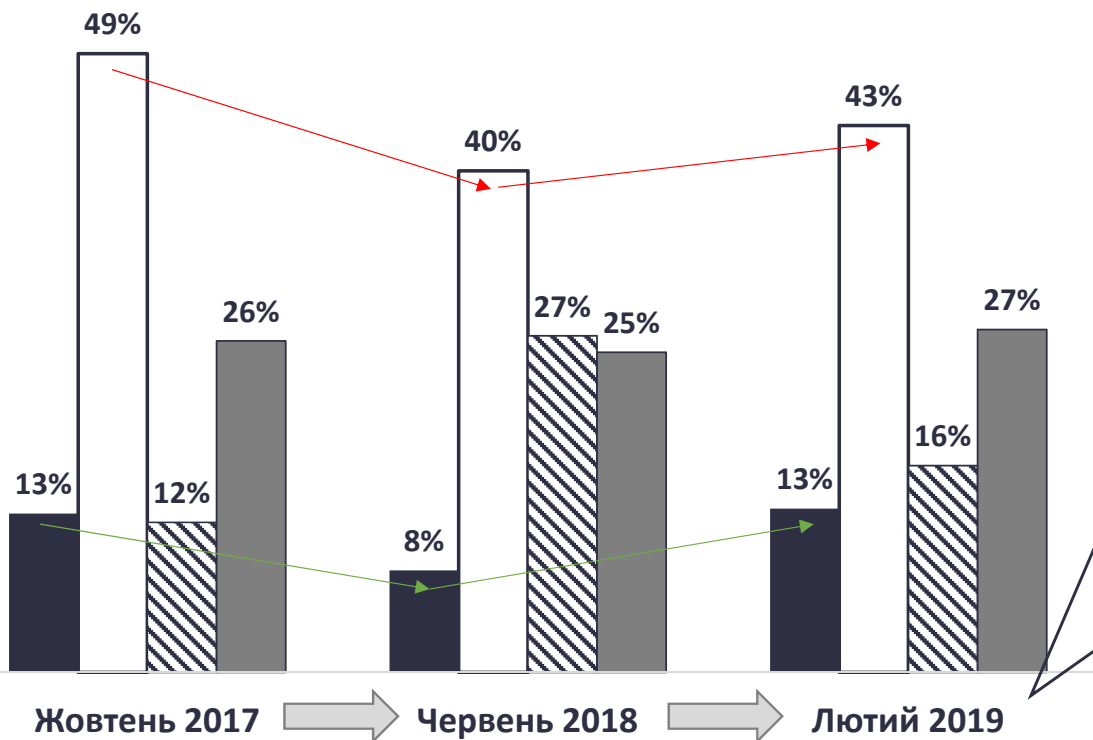
СТАВЛЕННЯ ДО ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

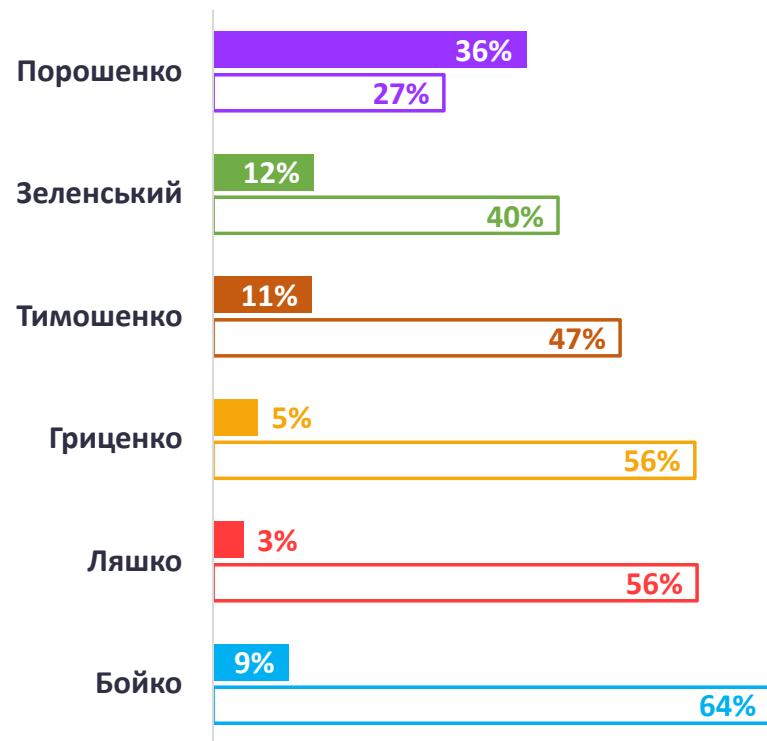
СТАВЛЕННЯ ДО СУДОВОЇ РЕФОРМИ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

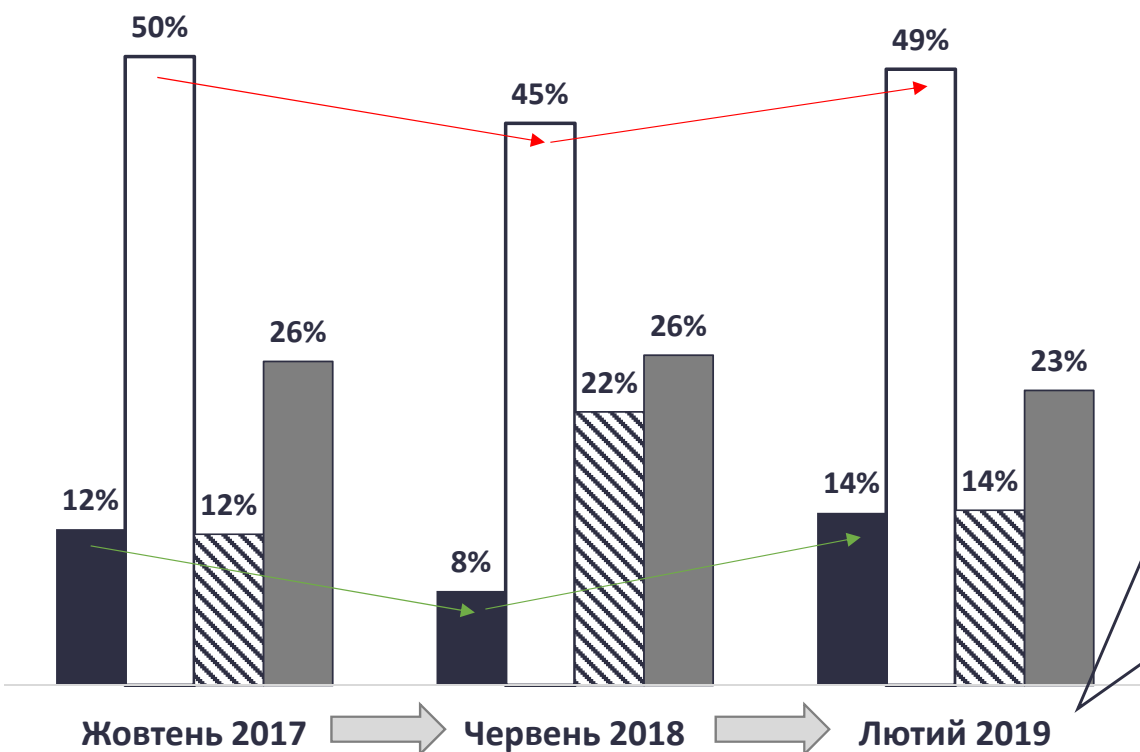
СТАВЛЕННЯ ДО СУДОВОЇ РЕФОРМИ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

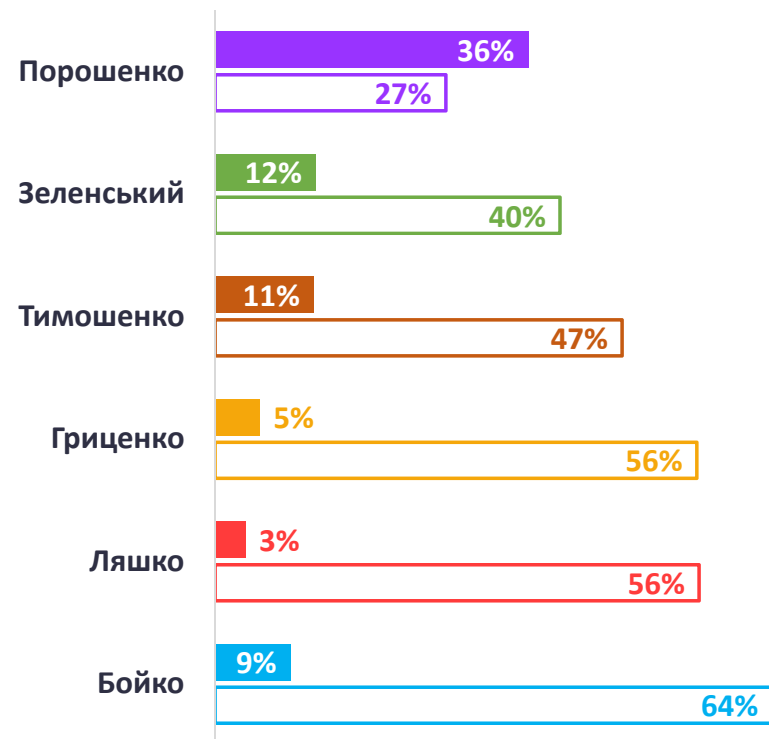
СТАВЛЕННЯ ДО ЗАПЛАНОВАНОЇ МАСОВОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ (ДИНАМІКА)

↑ ■ Позитивне ↑ □ Негативне ▨ Байдуже ■ Важко відповісти

СТАВЛЕННЯ ДО ЗАПЛАНОВАНОЇ МАСОВОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ СЕРЕД ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ

■ Позитивне □ Негативне

ВИСНОВКИ

- В питаннях, що стосуються геополітичних та соціокультурних орієнтацій громадян, більшість прихильників провідних кандидатів підтримують одну з політичних альтернатив, тоді як інша користується підтримкою меншості *(у прихильників Ю.Бойка та інших кандидатів це протилежні альтернативи)*.
- В питаннях внутрішньополітичного устрою більшість прихильників усіх кандидатів підтримують одні й ті ж альтернативи *(децентралізація, парламентаризм)*.
- В питаннях економічної політики лише у деяких кандидатів (і в окремих питаннях) одну з альтернатив підтримують більшість прихильників. Частіше серед прихильників більшості кандидатів зустрічається майже рівномірний розподіл підтримки різних точок зору.

ВИСНОВКИ

- Більшість серед прихильників усіх кандидатів підтримують:
 - Збереження мораторію на вільну купівлю-продаж земель с/г призначення;
 - Зниження тарифів на оплату комунальних послуг;
 - Скасування медичної реформи (крім прихильників П.Порошенка).
- Щодо пенсійної реформи та реформи освіти серед прихильників різних кандидатів немає переважаючої думки (крім Ю.Бойка та П.Порошенка, а у випадку пенсійної реформи – також О.Ляшка)
- Меншість серед прихильників усіх кандидатів, крім П.Порошенка, вважають за необхідне продовжувати співпрацю з МФВ на його умовах (у т.ч. щодо підвищення цін і тарифів).
- Абсолютна чи відносна більшість прихильників усіх кандидатів вважають за краще припинити співпрацю з МФВ і покладатися на власні сили, навіть якщо для цього треба буде оголосити дефолт.

ПРОГНОЗИ

- За умов невизначеності більшості прихильників певного кандидата щодо певного напрямку політики будь-який кандидат - переможець виборів ризикує втратою частини прихильників у разі здійснення таких кроків в економічній і соціальній політиці, які не підтримуються відповідною частиною його електорату.
- Це також загрожує втратою симпатій до політичної сили, очолюваної кандидатом, і робить можливим значний перерозподіл електоральних симпатій напередодні парламентських виборів
- Позиції виборців в галузі економіки ставлять під загрозу реалізацію ліберально-орієнтованої, відкритої економічної політики, приватизації: більшість в суспільстві виступає за державне регулювання, реприватизацію та протекціонізм.

ПРОГНОЗИ

- Також під загрозою є продовження низки реформ, зокрема, приватизації, земельної реформи, реформи медицини. Більшість громадян без ентузіазму ставиться й до реформи освіти. Тому гасло «продовження реформ» не є популярним серед кандидатів у Президенти.
- Як наслідок, можуть ускладнитися відносини з МФВ та іншими міжнародними фінансовими партнерами України. Окремі кандидати можуть виявитись неготовими нехтувати заради продовження такої співпраці прихильністю своїх виборців. Інший виклик пов'язаний із обіцянками знизити тарифи та підняти заробітну платню і пенсії, що може стати предметом конфлікту з міжнародними донорами.
- «Фактор невизначеності», зумовлений амбівалентністю політичних уподобань електоратів різних кандидатів у Президенти, буде суттєво впливати на діяльність системи влади у міжвиборчий період. Також можливий його вплив і на результати парламентських виборів та процес формування коаліції.

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ:

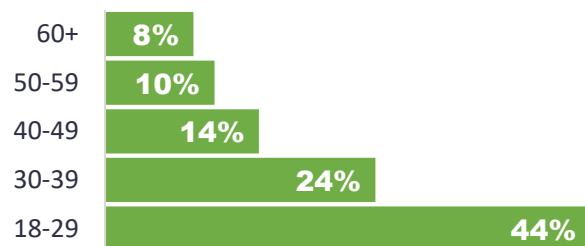
- Вік
- Стать
- Регіон проживання
- Освіта
- Матеріальне становище
- Мова спілкування

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

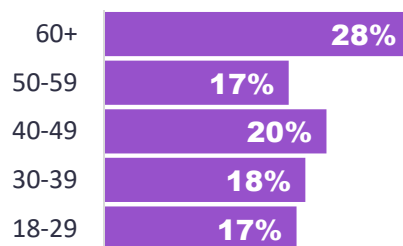

ВІК:

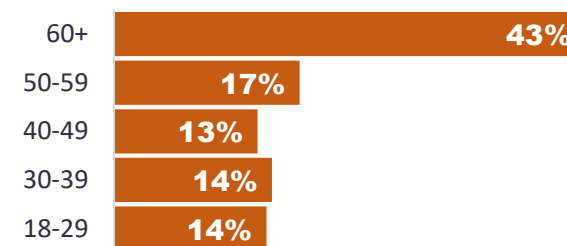
Прихильники Зеленського
(n = 353)

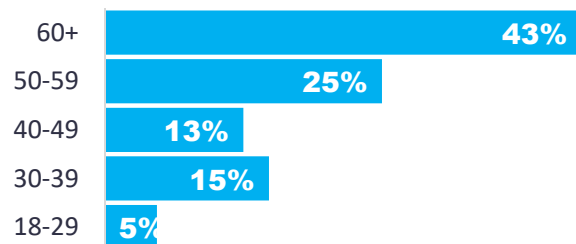
Прихильники Порошенка
(n = 264)

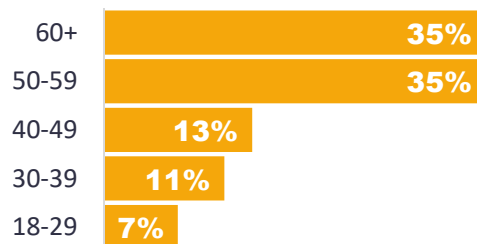
Прихильники Тимошенко
(n = 232)

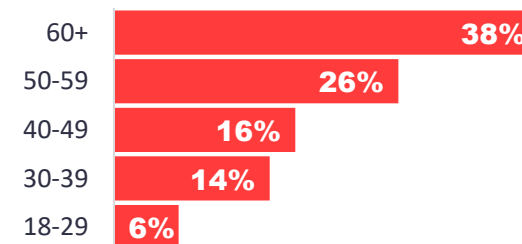
Прихильники Бойка
(n = 127)

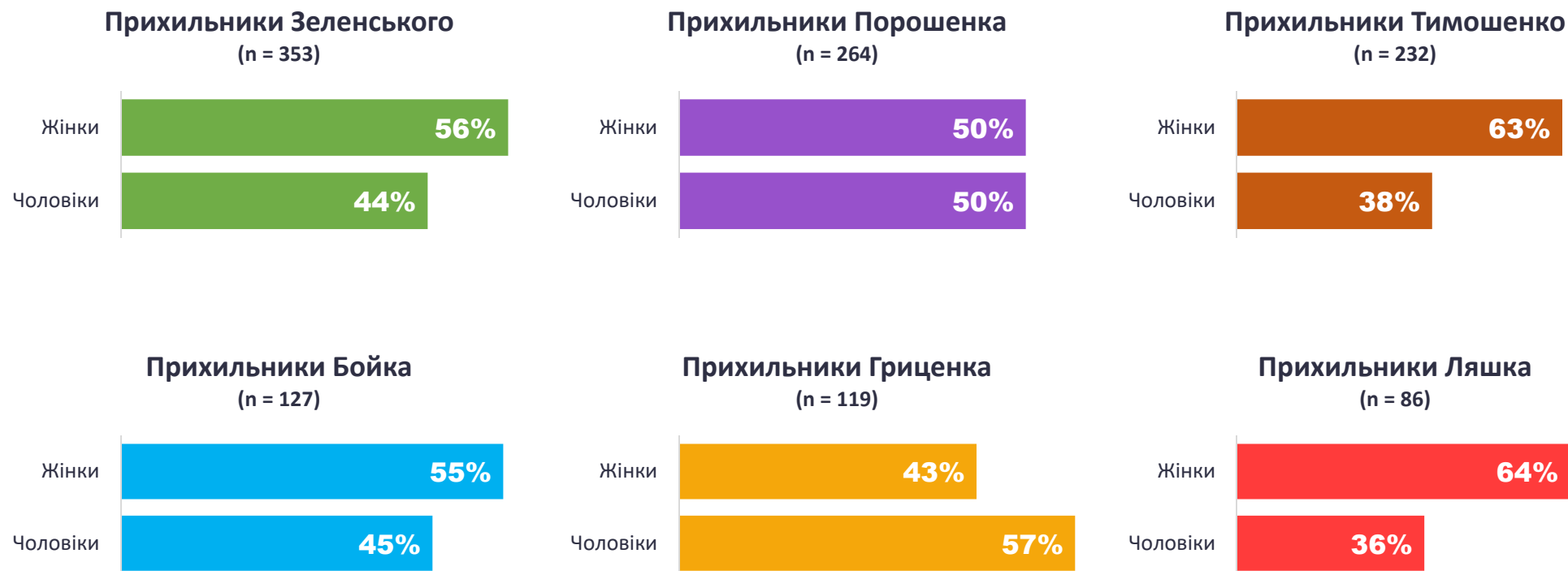
Прихильники Гриценка
(n = 119)

Прихильники Ляшка
(n = 86)

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

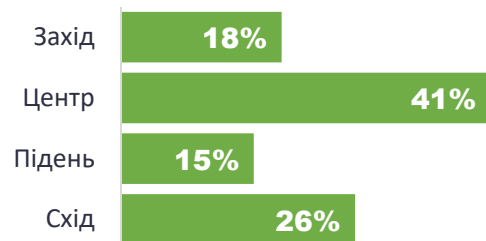

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

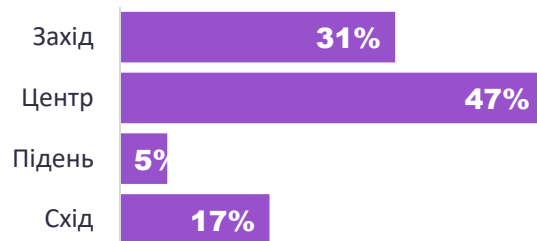

РЕГІОН ПРОЖИВАННЯ:

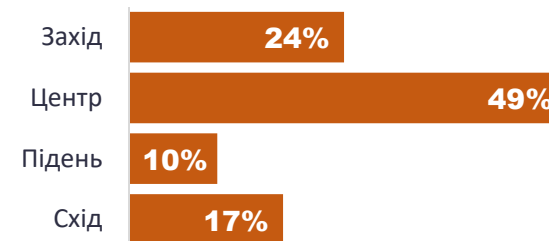
Прихильники Зеленського
(n = 353)

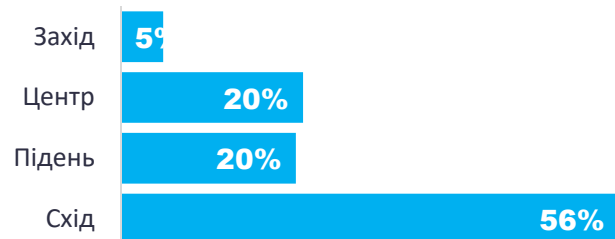
Прихильники Порошенка
(n = 264)

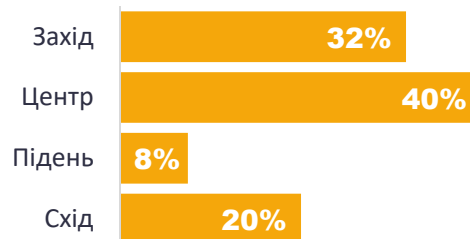
Прихильники Тимошенко
(n = 232)

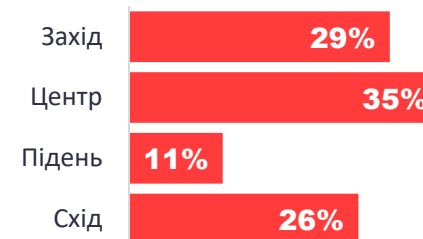
Прихильники Бойка
(n = 127)

Прихильники Гриценка
(n = 119)

Прихильники Ляшка
(n = 86)

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

ОСВІТА:

Прихильники Зеленського
(n = 353)

Прихильники Порошенка
(n = 264)

Прихильники Тимошенко
(n = 232)

Прихильники Бойка
(n = 127)

Прихильники Гриценка
(n = 119)

Прихильники Ляшка
(n = 86)

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ:

Прихильники Зеленського
(n = 353)

Прихильники Порошенка
(n = 264)

Прихильники Тимошенко
(n = 232)

Прихильники Бойка
(n = 127)

Прихильники Гриценка
(n = 119)

Прихильники Ляшка
(n = 86)

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПАРАМЕТРИ ГРУП ПРИХИЛЬНИКІВ КАНДИДАТІВ*

МОВА СПІЛКУВАННЯ (ВДОМА):

